

Kapitola 15.

ZABITÍ DÉMONA DHÉNUKY

(1) Ctihodný Šuka vypravoval dále: „Kršna s Balarámou dosáhli šesti let a vstoupili do chlapeckého věku. Péči o telátka přenechali mladším pasáčkům a sami se začali starat o dospělé krávy. Spolu s vrstevníky je vodili na pastvu, takže byl celý vrndá-vanský kraj posvěcen otisky jejich bosých chodidel.

(2) Jednou pastýřská družina hnala stáda z osady ven. Krávy šly vpředu, za nimi kráčel Kršna hrající na flétnu, následoval ho jeho bratr a obklopovali je pasáčci zpívající písně o Pánově slávě. Kršna měl ten den převelikou chuť pustit se do nějaké rozpustilé hry. Když spatřil malý hájek, který zdobily nádherně rozkvetlé květy a rovněž jeho šťavnatá tráva přislíbvala bohatou pastvu pro dobytek, neváhal ani chvíli a hned do něj vstoupil.

(3) Ten lesík vznešeného Pána okouzлил. Sladce to v něm zvučelo bzukotem včel, zpěvem ptáků i mnohohlasými skřeky zvířat. Vál tam lehounký vánek prosycený vůní stovek lotosových květů a plný vlhké svěžesti od jezírek i říček, jež měly vodu průzračně čistou jako mysl světců. Sotva by bylo možné nalézt příhodnější místo pro Kršnovy božské hry. (4) Stromy v tom lese, kam jen oko dohlédlo, překrásně zářily doruda zbarveným listovím. Pod tíží květů a zralých plodů skláněly větve dolů k zemi, jako kdyby se chtěly dotknout nohou nejvyššího Pána.

Potěšený Kršna je pozoroval a s lehounkým úsměvem na rtech pravil Balarámovi: (5) „Pohled, můj drahý bratříčku, jak se ty stromy sklánějí k tvým lotosovým nohám, které uctívají všichni bozi. Květy i plody, jež na svých větvích nesou, před tebe kladou jako obětinu. Pokoušej se tak odstranit temnotu, jež v předchozím životě ovládala všechny jejich činy a nakonec způsobila, že se v tomto životě zrodily jako stromy. (6) Na každém kroku tě věrně následují včely a sladkým bzukotem zpívají o tvé převeliké slávě, jež očisťuje celý svět. Jistě to budou zástupy zbožných světců, kteří jsou ti nade vše oddáni. Jenom a pouze tebe uctívají, a ačkoliv ses ukryl sem doprostřed lesa, nedokáží se s tebou rozloučit. Všude jdou s tebou, neboť jsi jejich vyvoleným božstvem. (7) Pávi se radostně pouštějí do tance, když tě vidí, laně na tebe vrhají stejně zamilované a roztoužené pohledy jako pastýřky v osadě a hejna kukaček tě vítají chvalozpěvy. Tvým příchodem jsou všichni obyvatelé lesa požeňnání a skutečně se k tobě chovají jako praví svatí muži.

(8) Požeňnána je dnes celá tato zem, rostliny i tráva, která na ní ráší, neboť se jí dotýkáš svýma nohama. Požeňnány jsou stromy a jejich popínavé haluze, protože o ně při každém kroku otíráš nehty. A požeňnány jsou i řeky, hory, ptáci a vůbec všechna zvíř, vždyť na ni milostivě hledíš očima plnýma laskavého soucitu. Nejvíce blaženého požeňnání se však dostává pastýřkám, když je tiskneš k hrudi, takže jim

sama bohyně štěstí v ten okamžik musí závidět,‘ (9) kochal se Kršna vrndávanskou krajinou. Jeho mysl se radovala, když vypustil krávy na pastvu a pak si s pastýřskými druhy užíval nádherného lesa, rozprostírajícího se na břehu řeky nedaleko hory Góvardhany.

(10) Včely, opilé sladkým medem lesních květin, začaly notovat bzučivé melodie a Kršna, jemuž se na krku houpal věnec, je spolu s Balarámou napodoboval. Ostatní pasáči přitom znovu a znovu pěli písně oslavující Pánovy veliké činy. (11) Kršna se přidával k sladkobolnému vrkání divokých labutí a hned zas tančil jako páv, což u jeho přátel vyvolávalo nové salvy smíchu. (12) Hlas měl hluboký a temný jako hřmění bouřkového mraku, lahodil sluchu pasáček i krav a okouzloval jejich mysl. Kršna volal na krávy, jež se zatoulaly kamsi do lesa, a s neskrývaným potěšením je jejich vlastními jmény přivoloval zpátky. (13) Dokázal vydávat hlasy mnoha lesních ptáků, třeba koroptve, kolihy, kachny, skřivana či páva, ale stejně věrně napodoboval zvuky dalších zvířat. S obzvláštní zálibou také předváděl, jak jednotlivá stvoření řvou, když je k smrti vyděsí lvi a tygři.

(14) Když Balarámu rozpustilá hra přfliš unavila a vyčerpaně složil hlavu do klína některého z pasáček jako do měkoučkových polštářů, sám Kršna začal bratrovi masírovat nohy. Ovival jej a všelijak opečovával, aby mu znovu dodal sílu. (15) Někdy se bratři drželi za ruce a sledovali, jak jejich druzi tančí, zpívají, skotačí a z legrace jeden s druhým zápasí. V takové chvíli se oba hlasitě smáli, povzbuzovali je k dalšímu dovádění a vychvalovali toho, komu se podařil obzvlášť vyvedený kousek. (16) Někdy i Kršnu ze všeho toho škádlivého zápasení zmohla únava, a tak se pohodlně natáhl ke kořenům stromu, na lůžko z jemných haluzí, a hlavu složil do náruče některého z pasáček. (17–18) V takový okamžik chlapci hned začali nejvyššímu Pánu masírovat nohy. Jiní jej ovivali palmovými listy a ještě jiní tichounce zpívali přenádherné písně, jež se pro podobnou situaci hodily. Každá z těch písní okouzlovala lidskou mysl. Zmocnila se jí a odnesla ji kamsi do daleka, snad až do vzdálené říše nepředstavitelně sladkého snu. Ty písně totiž tryskaly z hloubi chlapeckých srdcí prosycených láskou, v nichž nezůstala ani stopa po nějakém zlu.

(19) Skrže božskou moc iluze Kršna zakryl své pravé já, svou nedosažitelnou mohutnost, a veškerým svým chováním vystupoval jako obyčejný synek pastýře. Ačkoliv jeho delikátně jemné nohy opečovávala sama bohyně štěstí, Kršna dováděl s pastýřskými chlapci. Oddával se rozpustile prostým hrám vesnických dětí a jenom občas nechal ve svých činech projevít svrchovanou moc.

(20) Mezi pasáčky byl jistý Šrídáman, který byl Kršnovi a Balarámovi obzvlášť drahý. Ten spolu se Subalou a Stókakršnou před oba bratry předstoupil a pravil jim: (21) ‚Jak jsi silný, Rámo, a ty, Kršno, zahubíš každého, kdo na světě rozsévá zlo. Nedaleko odtud je nádherný palmový háj. (22–23) Oplývá bohatstvím sladkých plodů, a ty jsou tak zralé, že samy padají ze stromů. Sřeží je ale zlý a velmi mocný démon Dhénuka, který k nim nikoho nepustí. Přijal na sebe podobu osla a spolu

s příbuznými, již se mu silou hravě vyrovnají, ovládli celý háj. (24) Ze strachu před tím lidožroutem, který už spořádal mnoho živých bytostí, se tomu nádhernému lesíku každý zdaleka vyhýbá. Dokonce ani divá zvěř tam nezabloudí a ptáci nehnízdí v korunách stromů. (25) Plody těch palem jsou však tak sladké, že nikdo z nás nic podobného ještě neokusil. A ta jejich vůně! Ach, bože, nese se do daleka a je tak lahodná, že přímo dráždí všechny smysly. (26) Přines nám je, Kršno, vždyť touha po vůni těch plodů nám zcela zatemnila mysl. Po ničem jiném tolik nepravíme než je ochutnat. Hned se tam vydejme, Rámo, jestliže oba souhlasíte, žadonil za všechny shromážděné pasáčky Šrídáman. (27) Oba božští bratři se jen pousmáli, a protože pro přátele byli ochotni udělat cokoli, bez okolků se vypravili do palmového háje.

(28) Když do něj vstoupili, Balaráma jako silný slon zatřásl několika stromy, a k zemi z nich hned popadaly zralé plody. (29) Zvuk padajícího ovoce však zaslechl démon Dhénuka. V podobě osla se okamžitě přiřítíl k pasáčkům. Pádil tak rychle, že se od úderů jeho kopyt chvěla celá Zem i s horami na jejím povrchu. (30) S hlasitým hýkáním ten bídák přiskočil k Balarámovi, zadníma nohama jej mocně kopl do hrudi, hned ale zase odskočil a celý nepřítel jej začal dokola obíhat. (31) Vzápětí se už chystal k dalšímu zuřivému výpadu. Otočil se k Balarámovi zády a znovu proti němu se strašlivou silou vymrštil obě zadní nohy. (32) Balaráma jej ale za ty nohy jednou rukou chytil, zvedl ho nad hlavu a roztočil takovou rychlostí, že z démona během malé chvílky vyprchal veškerý život. Mrtvé oslí tělo pak mrštil vysoko do koruny stromu.

(33–34) Obrovská palma se nejdřív jen zatřásla. Její mohutná koruna však démonovo tělo nedokázala udržet, praskla a celý strom se skácel k zemi. Od jeho pádu se rozechvěly další stromy a ještě několik jich popadalo, jako kdyby v tom lese řádila větrná smršť vytrhávající z kořenů statné kmeny, které se o sebe lámaly jak třísky. (35) Pro Balarámu to však byla pouhá hra, jen drobné rozptýlení, zábava pro potěchu jeho samého a Kršny. Ne, ne, milý králi, nešlo o nějaký zázrak, udivující nadpřirozený čin anebo nevídané kouzlo. Vždyť vznešený Pán je vládcem světa a pouze na něm závisí, co se tu odehrává. Všechno je v něm. Vše z něho vychází. Každíčké vlákno vesmíru se z Pána odvíjí, tak jako kousek látky musí být tvořen navzájem propletenými nitěmi, bez kterých žádná látka nikdy nevznikne.

(36) Poté se ale na Kršnu a Balarámu vrhlo celé stádo Dhénukových soukmenovců. Smrt vůdce rozběsnila ty démonské osly k nepřítelství, takže se se strašlivým hýkáním pustili proti oběma bratrům. (37) Kršna s Balarámou však jednoho po druhém chytali za zadní nohy a s nepochopitelnou lehkostí, snad jako by si s nimi jenom hráli, je vyhazovali vysoko do korun stromů. (38) Byla to nevídaná podívaná. A kdyby někdo hleděl dolů na zem z výšky, jistě by užasl. Zemský povrch totiž pokrývalo množství zralých plodů, jež byly zbarveny doruda, tmavá démonská těla, ze kterých vyprchal všechn život, a také bledé koruny palem. Shůry tak celá ta scéna dole na Zemi vypadala jako nebeská baň posetá pestrobarevnými mraky.

(39) Když se o tom mocném činu Kršny a Balarámy dozvěděli bozi, sypali na jejich hlavy shůry květy, rozezvučeli nebeské hudební nástroje a začali je velebit. (40) Lidé si konečně mohli beze strachu dopřávat sladkých palmových plodů. Protože byl hájek zbaven strašlivé hrozby v podobě démona Dhénuky, rovněž zvíř se v něm nyní mohla v klidu pást. (41) Kršna, jehož oči jsou velké jako okvětní lístky lotosu, se spolu s bratrem vrátil zpátky do pastýřské osady. Po celou cestu jej jeho druzi, malí pasáčci, velebili a oslavovali, protože zpěvu písní o Pánových mocných činech nebo i jenom jejich naslouchání se nevyrovná nic.

(42) Když už se Kršna v čele průvodu blížil k osadě, hloučky pastýřek mu vybíhaly v ústrety. Tolik po něm dychtily, tolik jej toužily spatřit. Jejich oči planuly samou nedočkavostí, až zase uvidí okouzlující úsměv na Kršnově spanilé tváři a jeho uhrančivý pohled. Kráčel k nim s flétnou u úst, na niž za doprovodu zpívajících pasáčků vyluzoval nádhernou melodii. Prameny vlasů měl sice pokryté prachem, který se zvedal od kravských kopyt, ale vznešenou hlavu mu zdobily divoké květy a paví pera hýřící všemi barvami. (43) Oči pastýřek jako by byly včely přilétající ke Kršnově lotosové tváři a dosyta z ní pijící sladoučký med. Zoufalé trápení, které po celý den prožívaly, protože byly odloučené od svého miláčka, rázem zmizelo. A Kršna všechny ty projevy lásky dobře viděl. Cenil si jejich pokory, studu, nesmělých úsměvů i svůdných pohledů, kterými jej ženy uctívaly. Přijal je jako svrchovanou obětinu a poté vstoupil do pastýřské osady.

(44) Jašóda s Róhiní oba božské bratry zahrnuly veškerou myslitelnou láskou tryskající z jejich milujících mateřských srdcí. Cokoliv a kdykoliv by si jen Kršna nebo Balaráma přáli, všechno by pro ně udělaly a každou touhu by jim splnily. (45) Protože byli oba chlapi po té dlouhé cestě notně unaveni, matky je vykoupaly. Těla jim pomazaly mastmi přinášejícími zmoženým údům úlevu, oblékly je do čistých šatů a na krk jim zavěsily překrásně vonící věnce. (46) Jídlo, které synkům připravily, sotva mohlo být lahodnější a Kršna s Balarámou si na něm moc pochutnali. Potom se ještě malou chvíli s matkami pomazlili. Nechali se od nich všelijak rozmazlovat a hýčkat, nakonec ale ulehli na pohodlná lůžka. Za okamžik už v pastýřské osadě šťastně spali.

* * *

(47) Jednou se Kršna s přáteli, tentokrát ale bez Balarámy, vydal k řece Jamuně. (48) Protože léto právě vrcholilo a sluneční žár s nelítostnou krutostí sužoval pasáčky i jejich stádo, všichni se vrhli k řece, aby v ní svažili žízní vyprahlá hrdla. Voda Jamuny však byla otrávená strašlivým jedem. (49) To zřejmě osud jim zatemnil mysl, nebo se zase projevila Pánova hravá moc iluze. Každopádně stačilo, aby z té vody jenom nepatrně usrkli a všichni do jednoho zůstali ležet na břehu řeky mrtví.

(50) Když Kršna viděl, co se přihodilo, slitoval se nad přáteli, kteří mu byli nade vše oddáni. Pohlédl na ně, jeho božský zrak byl jako živá voda, jíž je pokropil, a tím je znovu vzkřísil k životu. (51) Hned se jim vrátilo vědomí a všichni chlapci z písčitého břehu vyskočili živi a zdraví. Byli však nemálo udiveni a zmateně se jeden na druhého dívali. (52) Postupně jim to však docházelo. Pochopili, že když vypili ten jed, na místě zemřeli, a jenom milostivý pohled nejvyššího Pána je dokázal přivést zpět k životu.